

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

SCOUVENEC

Izbeja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Vojno poročilo št. 872

Odločni bombni napadi na Malto

Samo nad Malto je bilo sestreljenih 25 angleških letal — Na ostalih bojiščih so bila zbita štiri angleška letala — Junaška smrt generala Alessandra Predierija

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Topniško in ogledniško delovanje na egiptovskem bojišču. Protiletalsko topništvo neke naše divizije je zbitlo eno angleško letalo.

V okolici Sidi Barranija je bila ujeta posadka nekega sovražnega letala, sestreljenega 6. t. m. od protiletalske obrambe v Tobruku, sestojče iz dveh častnikov in dveh podčastnikov.

Letalstvo je nadaljevalo napade na otok Malto. V poskusu, upreti se odločnim napadom osnih bombnikov, je sovražno letalstvo v središčih bojišč izgubilo 25 letal. Sedem so jih sestrelili italijanski lovci, 18 pa nemški.

Napad treh nasprotnih letal na neko spremljavo v Sredozemlju je izpustil: dva napadajoča trimotorna sta tresčila v morje, zadeta od neke naše torpedovke, tretjega pa je sestrelilo letalsko spremstvo.

Rim, 15. okt. AS. Dodatek k vojnemu poročilu št. 872:

V izpolnjevanju svoje dolžnosti je 15. okt.

Junaštvo italijanskih padalcev v Afriki

Berlin, 15. okt. AS. »Nachtausgabe« piše, da se na egiptovskem bojišču poleg kopenskih sil že nekaj časa bore tudi oddelki italijanskih in nemških padalcev. V velikimi prevoznimi letali so se odpravili iz nekega oporišča na polotoku v prve bojne vrste, kjer so takoj stopili v boj na nekem važnem odseku, kjer so stalno v stiku s sovražnikom. Ognjeni krst Osnih padalcev je bil težak, toda sijajno so ga prestali Italijani, ki so bili v težavnem položaju, pa so vendar uspeli. Ko so se s potrebnim orožjem opremljeni podali skozi puščeno puščavo, so pridili do angleških črt. Sovražnik je nekaj ur prej izvedel večji napad in italijanski padalci so prešli takoj v protinapad, s katerim so proslavili ime svoje divizije.

Duce sprejel Himmlerja

Rim, 15. oktobra. AS. Eksc. Heinrich Himmler, državni voditelj nemških SS oddelkov ter vodja nemške policije, je te dni bil zahtevno v Rimu kot gost fašistovske Vlade v vili »Madama«. Med tem obiskom ga je sprejel Duce, ki ga je obdržal v dolgem in pristranem pogovoru.

Kralj Boris sprejel Zaharijeva

Zofija, 15. okt. AS. Kralj Boris je sprejel trgovskega ministra Zaharijeva, ki mu je poročal o svojem nedavnem obisku v Italiji.

Nova japonska izkrcanja na Guadalcanaru

Buenos Aires, 15. okt. AS. Poročilo mornariškega ministrstva Združenih držav javlja, da so se včeraj zjutraj pod zaščito pomorskih sil izkrcale japonske sile na severnem delu otoka Guadalcanar, zahodno od ameriških postojank.

Buenos Aires, 15. okt. AS. Severnoameriško mornariško ministrstvo je izdalo še drugo poročilo o včerajšnjem izkrcanju japonskih sil na južni obali otoka Guadalcanar (Salomonski otoki) in pravi, da so japonske čete mnogoštevilne.

Čungkiške sile razpadajo

Kalgan, 15. okt. AS. Izvedelo se je, da se je kitajski major Huhsi Hu prijavil s 500 ljudmi poveljniku japonske posadke in se mu vdal.

Tokio, 15. okt. AS. Japonski listi sporočajo, da čungkiške čete vedno pogosteje prestopajo na stran Nankinga. Tako se je izvedelo, da je general Ciansi s 1200 možmi v pokrajini Šantung prešel na stran Nankinga.

Angleška javnost proti vkletnitvi nemških ujetnikov

Stockholm, 15. okt. AS. Odlok angleške vlade za vkletnitve nemških ujetnikov je izzval proteste ne samo v angleškem tisku, marveč tudi v dominijonih. »Times« piše, da je velika množica ljudstva proti takšnim represalijam in poziva vlado, naj jih opusti in to tembolji, ker bodo Angleži mnogo bolj prizadeti, kakor Nemci, ker je število angleških ujetnikov znatno višje od števila nemških ujetnikov. List v zvezi s tem objavlja tudi pisma chelmsfordskega škofa, Bernarda Shawa in drugih osebnosti, ki enotno obsojajo tozadevni vladni odlok. Tudi dominijonski list »Toronto Globe Mail« povesča temu vprašanju uvodnik in je nasproten represalijam angleške vlade, ki so vodile v Kanadi val protestov in ogorčenja. Zato list poziva vlado Kanade, naj odločno zahteva od Anglije, da se ta ukrep razveljavi.

Zakaj sta govorila Churchill in Roosevelt

Rim, 15. okt. AS. Roosevelt in Churchill sta se v svojih govorih trudila, da bi dvignila moralo svojih narodov z uspehi v vojni proizvodnji, ki naj bi po njunem mnenju izpolnili praznine, ki so jih anglosaški sili zadale sile trojne zveze, piše »Popolo di Roma«. List pripominja, da Churchill in Roosevelt nista hotela omeniti števil in podatki tozadevnih točnih podatkov. Oba anglosaška voditelja sta imela v mislih ladje, ki jih potaplja Os. List navaja, da so nemške podmornice

tobra padel na egiptovskem bojišču general Alessandro Predieri, poveljnik divizije »Brescia«. Divizija »Brescia« je bila omčnjena v dnevnem povelju zaradi svoje hrabrosti v bojih pri El Alameinu. General Predieri se pridružuje tistim našim poveljnikom velikih enot, ki so prav v prednji bojni vrsti pri svojih vajakih zrlji v oči vsem nevarnostim resnega in trdga boja, ki so darovali svoje življenje za zmago našega orožja.

Rim, 15. okt. AS: »Popolo di Roma« komentira angleški vojaški dokument, v katerem je bilo zapovedano, naj Angleži pobijejo vse italijanske vojake, ki bi jih zajeli v nekem zaklonišču pri svojem izkrcavalnem poskusu v Tobruku. V članku »Dve civilizaciji« pripominja, da so italijanski listi istega dne objavili sliko dokumenta glavnega stana Italijanskih Oboroženih Sil, v katerem so našli napori posadke italijanskega parnika, ki je prevažal angleške ujetnike, in je bil torpediran od angleške podmornice, posadka pa je z velikim pogumom rešila skoraj vse potapljače se ujetnike.

ki se imenuje »Folgor«. V nekaj minutah so zmedli Angleže in strli vse, kar jim je bilo na poti. Nekaj novozelandski general, ki je mislil, da njegovi zmagujejo, je zašel s svojim avtomobilom v sredo fašističnih vajakov. Videč, kaj je, se je hotel rešiti s trikom, in je pozval italijanskega polkovnika, naj se vda. Češ, da so Angleži tako močni, da Italijani ne bodo mogli bitke nadaljevati. Italijanski polkovnik mu je odgovoril z besedami, ki so ga osupile: pozdravil ga je z njegovim imenom in mu zapovedal, naj stopi iz svojega avtomobila ter gre v italijanski avtomobil. Ni mu preostalo drugega kakor predaja. Italijanski padalec pa so nadaljevali boj in so skupno z Nemci ujeli 250 ujetnikov.

same od začetka vojne potopile 22 milijonov ton ladjev in sicer samo v zadnjih 9 mesecih 7 milijonov ton. K tem številkam pa treba dodati še število od Italijanov in Japoncev potopljenih ladij. Angleška in Ameriška izdava se niti od daleč ne more približati tem številkam. List zaključuje, da Churchill in Roosevelt to dobro vesta, toda te resnice v Angliji in Ameriki ne sme nihče povedati.

Posredno angleško priznanje

Lizbona, 15. oktobra. AS. Bivši angleški poslanik v Adis Abebi je priobčil članek, v katerem daje posredno, čeprav zgornjo pohvalo italijanskim stvaritvam v Abesiniji. Poslanik pravi, da se je ves politični in gospodarski položaj Abesinije do temelja izpremenil in je docela drugačen kakor pa je bil pred italijansko oblastjo. Ta sprememba pomeni dejansko izboljšanje. Ko govori med drugim o abesinskih cestah, pravi, da je Italija v Abesiniji uredila najboljši afriški cestni sestav.

London je z nevoljo sprejel Smutsa

Bern, 15. okt. AS. Važnost, ki jo pripisujejo bivanju južnoafriškega ministrskega predsednika maršala Smutsa v Londonu in njegovi neposredni razgovori s kraljem ter z najvišjimi osebnostmi dokazujejo, da ni več London kot prestolnica imperija tista sila, ki bi uveljavljala svojo voljo, marveč uveljavljajo dominijoni svojo voljo nasproti Londonu. Švicarski listi pišejo, da v Londonu zato nejevoljo gledajo na starega maršala, ki je prišel z novimi zahtevami, kakor se je zgodilo takrat, ko je šel v Kairo in je zahteval spremembo angleškega vrhovnega poveljstva na Bližnjem vzhodu. Prihod Rooseveltove gospe v London je vzbudil precejšnje presenečenje in celo razočaranje, kajti pričakovali so obisk severnoameriškega predsednika.

Bern, 15. oktobra. AS. Švicarski listi poročajo, da vzbujajo v Londonu novo razburjenje potovanje generala Smutsa, ministrskega predsednika južnoafriške republike. Ta je dospel v London z bobnečimi načrti, ki jih je brž sporočil tisku in časnikarjem, in dejal, da je zdaj konec koncev udarila ura za prehod v napadalno vojno in da je predvsem treba pametnejšega vojnega vodstva. To pa je kar se da malo ugajalo vsem angleškim vrhovnim poveljstvom.

Brazilijska zgubila 22 ladij

Rim, 15. okt. AS. Argentinski tisk poroča, da je Brazilijska izgubila doslej že 22 ladij.

Napetost med Moskvo, Londonom in Washingtonom

Berlin, 15. okt. AS. »Diplomatska in politična korespondenca« piše o vedno vidnejši in vedno bolj naraščajoči napetosti med Moskvo, Londonom in Washingtonom in izraža možnost, da bi zaradi tega položaja utegnili priti v bodočnosti do nepričakovanih dogodkov. List nato naštevata, kako je Stalin izrazil svoje nezadovoljstvo nad premajhnim vplivom Moskve v Ameriki in Angliji. Zavezniki, ki ne morejo poslati obljubljenih pomoči, so se zato odločili dovoliti večjo svobodo moskovskim agentom. To dokazuje že dejstvo, da so Avstralija,

Hitlerjev glavni stan, 15. oktobra: Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

V Kavkazu so nemške in slovaške čete v gostem gozdnatem gorskem področju v središčih bojišč predle nove sovražne postojanke in v naskoku zavzele nad 500 oporišč in bojnih naprav. Na odseku pri Tereku so bile sovražne sile odbite.

V Stalingradu so pehotni oddelki, podprti s tanki zlomili odpor sovjetskih blokov in barikad ter so prodrl globoko v severno mestno področje. Bojna in strogolava letala so v zaporednih valovih razbijala sovražne bunkerje in topovske postojanke.

Sovražnikovi razbremenilni napadi so bili odbiti z visokimi krvavimi izgubami.

Učinkoviti letalski napadi so bili naperjeni tudi na sovjetski promet ob spodnjem toku reke Volge. Ena petrolejska ladja in dva tovorna čolna sta bila s požarom uničena.

Na donskem bojišču so romunske čete odbile krajevne napade.

Na srednjem odseku vzhodnega bojišča so dovedli lastni napadi do uničenja številnih bunkerjev in do utrjenih postojank.

Bojna letala so bombardirala važne proge, kjer je imel sovražnik občutne izgube na železniškem gradivu.

V Finskem zalivu so lovski letala v nizkem poletu zažgala en sovjetski hitri čoln.

Na visokem severu so razbijalna letala napadla taborišča vzhodno od zaliva Kola. Bojna letala so podnevi in ponoči s težkimi bombami obdelovala angleška letališča na otoški trdnjavi Malta.

Spremljevalni nemški in italijanski lovci so sestrelili skupno 25 angleških lovskih letal, od tega samo nemški lovci 18. Dve lastni bojni letali se nista vrnila.

Pri napadu na spremljevalni promet ob angleški obali so hitri čolni potopili štiri sovražne trgovske ladje z 8000 tonami. Vsi čolni so se vrnili v svoja oporišča.

V notni na 14. oktober je v Rokavskem prelivu prišlo do pomorske bitke med nemškimi spremljevalnimi ladjami in med nadmočno sovražno skupino, ki se je sestojala iz dveh rušilev in več hitrih čolnov. V trdi bitki je bil en angleški hitri čoln potopljen, pet hitrih čolnov pa je bilo s topovskimi zadetki poškodovanih, oziroma zažganih. Eno lastno letalo je bilo izgubljeno.

Na področju Severnega morja so straž-

Turški general o položaju na vzhodu

Carigrad, 15. okt. AS. General İhsan Sabis razlaga v listu »Tasvir-i Efkâr« položaj na vzhodnem bojišču, ko so Nemci po zasedbi najrodovitnejših in najbogatejših ruskih predelov med Volginim kolonom in v Kavkazu, v rudniških in premogovniških pokrajinah, najbogatejših na industrijskih napravah, končali svojo poletno ofenzivo. General ugotavlja, da je Stalingrad skoro v celoti v nemških rokah in da dejstvo, da je nekaj predmestij na krajnem severu še v ruskih rokah, ne pomeni, da najvažnejši del mesta ni zavzet. Vojaske kritiki nato pripominjajo, da je bila po končani poletni ofenzivi zgrajena mogočna nemška fronta

ni čolni skupno z mornariškimi protiletalskimi topovi sestrelili dvojce sovražnih letal.

Lahka nemška bojna letala so včeraj bombardirala vojaško važne naprave in vojaške cilje na južni angleški obali.

Lisbona, 15. okt. AS: Reuter priznava, da se včeraj devet angleških bombnikov ni vrnilo iz napada na Kiel.

Berlin, 15. okt. AS: V prvih osmih mesecih leta 1942 so nemške podmornice potopile okoli 7 milijonov ton sovražnega ladjstva.

Berlin, 15. okt. AS: Na pristojnem viru pravi, da je bilo potopljenih med 1. in 14. oktobrom 50 sovražnih ladij s 324.000 tonami. To število že vsebuje zadnje štiri dni potopljene ladje, o katerih govori včerajšnje nemško izredno vojno poročilo.

Berlin, 15. okt. AS: Izvedelo se je, da sta bili ladiji »Orcad« in »Duchess of Athole« že dolgo časa v službi za prevoz vojaštva. Prva je bila najhitrejša angleška prevozna ladja. Imela je 23.456 ton ter je lahko prevažala nad 5000 vajakov in 11.000 ton vojnega gradiva. Zgrajena je bila leta 1937. Zadnje tedne je angleška prevozna mornarica izgubila pet velikih ladij. Kakor je znano, je bilo prejšnji teden blizu Rta dobre nade potopljenih 12 ladij s 74.000 tonami. Nov nastop nemških podmornic dokazuje, da osne podmornice stalno razširjajo svoj akcijski radij in da so tudi ladje, ki vozijo po najdaljših poteh, to je okoli Afrike, v dosegljivosti nemških in italijanskih podmornic.

Nova sovjetska taktika

Berlin, 15. okt. AS: »Zwölf Uhr Blatte« poroča z bojišča o novi taktiki sovjetskih čet pri vojskovanju z minami. Dopisnik tega lista pravi, da so nemški tehnični oddelki že dalje časa opazovali, kako so sovražniki vrtali rove pod zemljo vse do zemljišča, ki so ga imeli zasedena. Nemci, in so tudi tega podminirali. Takoj so bili podvzeti vsi protitukrepi za odstranitev nevarnosti in branileci so morali postopoma zapustiti neko zelo važno postojanko. Nemška pehota in topništvo sta se pripravljala za protiofenzivo in podminirana postojanka je bila popolnoma prazna, ko so mine eksplodirale. Nemci so takoj nato pod zaščito svojega topništva prešli v protinapad in postojanka je bila zopet zasedena, medtem ko so mnogotera trupla sovjetskih vajakov pričala o neuspešnosti tega poskusa.

Junaški boj pri Ilmenskem jezeru

Berlin, 15. oktobra. AS. Dramatičen dogodek se je odigral v bližini neke sprednje utrjene nemške postojanke jugovzhodno od Ilmenskega jezera. Utrdbo je v ponedeljek napadlo skoraj 4000 Rusov, ki so jih pri tem podpirale ogromne oklepne sile in topništvo. Branilci — vseh skupaj jih je bila ena sama četa — so pod poveljstvom nekega poročnika takoj spoznali, da je položaj težaven. Napadalec so strojinice in lahki topovi dobesedno pokosili. Toda, njihova premoč je bila prevelika. Oklepna sovijska vozila so predrla nemško bojno črto in je klub srditemu odporu, ki je nanj naletela, sov-

jetska pehota vdrla v trumah skozi odprtino v prebiti bojni črti. V tem kritičnem položaju je nemški poveljnik klub temu da je bil težko ranjen, naglo zbral vse razpoložljive rezerve: telefoniste, pomožne osebe in kuharje. Na čelu te pešice se je pognal na sovražnika. Ta oddelci hrabrih vajakov se je boril neustrašeno ter se upiral vse dotle, dokler napad ni začel popuščati. Po zaledu svojega poveljnika so vojaki napeli vse svoje sile. Posrečilo se jim je vreči sovražnika nazaj ter se spet polastiti vse postojanke.

Brazilijska - sužnja Združenih držav

Rim, 15. okt. AS. Ameriški mornariški minister Knox je izjavil, da je prešla brazilska mornarica pod poveljstvo severnoameriškega admirala, ki poveljuje ameriškim pomorskim silam v Južnem Atlantiku. Tako je tudi brazilske narod prišel pod poveljstvo severnoameriškega generala. Severnoameriška vlada, ki je napadla po ustih Sumnerja Wellesa Argentino in Čile, je po ustih ministra Knoxa visoko povzdignila Brazilijsko, ki je s tem, da je svoje narodne oborožene sile podredila severnoameriškemu poveljstvu, pokazala, da razume takšen panamerikanizem, kakor ga hoče Washington. Brazilijska je zelo zaslužna za dolarski imperij. In če jo je Roosevelt pridobil za svoje politične sanje, to je za nadoblast Washingtona

nad vso ameriško celino od Kanade do Ognjene zemlje, ji bo izkazal svojo hvalečnost s tem, da jo bo imenoval za osvobodjenko št. 1.

Posledice vojne v USA

Buenos Aires, 15. okt. AS. Združene države začnajo vedno bolj čutiti težo vojne, v katero so zagazile. V svobodni zvezdnati republiki so pred vojno postopali s črnci kakor z živino, jim niso puščali živeti skupno z belimi ljudmi in so jih često linčali. Pod najneznatnejšimi pretevezami pa jim daj, ko jih predsednik Roosevelt potrebuje kot topovsko meso za dosego svojih imperialističnih ciljev, priznavajo enake socialne in politične pravice, kakor jih imajo belci. Iz Washingtona se je izvedelo, da so v poslanski zbornici sprejeli zakon za odpravo takse, ki so jo morali plačevati nekateri ljudje, če so se hoteli udeležiti volitev. Ta taksa je prizadevala skoro izključno črnce, da se ne bi mogli udeleževati političnega življenja in skupno z belimi glasovati.

V Franciji so prepovedali anglosaške filme

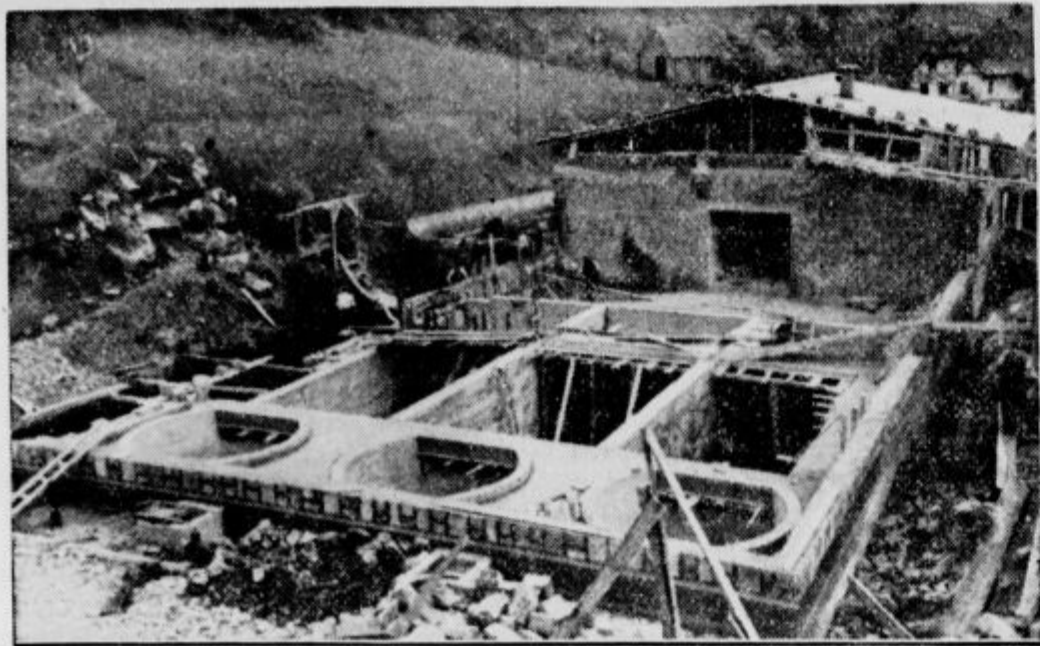
Vichy, 15. okt. AS: Ravnateljstvo za kinopredstave je odklonilo dovoljenje za predvajanje filmov, posnetih onstran Atlantika ali v Angliji. Od 15. oktobra v francoskih kinematografih ne bodo smeli več predvajati ameriških ali angleških filmov.

Delo dr. M. Natlačenega za povzdigo Dolenjske

S pokojnim dr. Markom Natlačenom lega v grob neumoren javni delavec, ki je dolga leta načeloval upravi pokrajine in pri tem ves čas z jasnim pogledom zasledoval en sam velik smoter: dvigniti življenjsko raven prebivalstva in ustvariti predpogoje za razvoj dežele v socialnem, gospodarskem in kulturnem pogledu. Ne le Ljubljana, tudi vsa dežela bo še dolga leta pomnila živahno javno delavnost, ki se je sprožila po njegovih zamislih. Pod upravo pokojnega dr. Marka Natlačenega so se začela pri nas premnoga pomembna javna dela in skoraj ni kraja, kjer ne bi mogli pokazati kakršnekoli zgradbe, ki je bila postavljena v občo korist iz javnih sredstev po njegovi pobudi.

Dolga leta se je prav Dolenjska pritoževala, da je napram drugim krajem od javne uprave zapuščena in zanemarjena kakor pastorka. Bivši

lovanju vseh činiteljev, ki morejo ustvariti gospodarski napredek pokrajine. Dolenjski je primanjkovalo pogonske sile. Električna energija bi jo lahko nadomestila, zato je podpiral elektrifikacijo Dolenjske, ki je prav v zadnjih letih že dobila obsežno in deloma zaključeno omrežje daljnovodov. V nešteto, od kakršnih koli prometnih središč oddaljenih vasi je zagorela električna luč. Tako je bil ustvarjen predpogoj za ljudsko prosvelto in večjo izobrazbo. Istočasno so si kmetovalci lahko preuredili svoje gospodarstvo in si omislili vsaj nekatere najpotrebnejše stroje, ki jim jih je gnala elektrika. Z elektriko je bil omogočen večji in sodobnejši obrtniški obrat, ustvarjen je bil predpogoj za naselitev industrije. Tako je pokojni dr. M. Natlačen nadaljeval prav na Dolenjskem oporoko dr. Lampeta, ki je za gospodarsko povzdigo domovine ob začetku

Pogled na veliko čistilno napravo suhokranjskega vodovoda med graditvijo. V ozadju črpalnica. Velika naprava je največji vodovod na Dolenjskem. Zasluga, da je bil izveden, gre pokojnemu dr. M. Natlačenemu.

ban dr. Marko Natlačen je odločno prelomil s to nelepno tradicijo in se s posebno vno mloto pospeševanja vsesplošnega napredka Dolenjske. Saj ne gre, da bi pokrajina, ki jo je narava sama tako skopo obdaruja, trpela še bolj zaradi tega, ker bi morala redno zastajati v pridobitvah moderne civilizacije. Kraški značaj Dolenjske je gospodarstvu ustvaril znatne ovire. Primanjkuje ji vodnih sil, zaradi česar se je industrija že od nekdaj branila večjih investicij na dolenjski strani. Tudi železniško omrežje za razvoj Dolenjske ni bilo najbolj ugodno. Kraška tla pa so vzporedno s tem povzročala na Dolenjskem še drugo zlo: neprijetno pomanjkanje vode. V zvezi s tem je trpelo ljudsko zdravje, saj je bilo pomanjkanje zdrave pitne vode reden razlog, da so od časa do časa izbruhnile epidemije. Ob sušah pa so v nekaterih delih, zlasti v Suhi krajini, prebivalci silno trpeli, saj so morali voziti vodo v sodih po več ur daleč iz globoke doline Krke na planoto. Vsem tem nevednostim, ki so bile vzrok počasnega razvoja Dolenjske, je hotel pokojni dr. Marko Natlačen napraviti konec s smotrenim načrtom za povzdigo gospodarstva in socialnih razmer. Začel je pri korenini, saj je vedel, da je taka naloga izvedljiva le ob vsestranskem sode-

sedanja stoletja sprožil veliko zamisel elektrifikacije in ji tudi položil prve temelje.

Električna sila je šele omogočila drugo stran najpomembnejše javne delavnosti na Dolenjskem: graditev vodovodov. Kraški svet na Dolenjskem marsikaj ne dovoli, da bi po planotah in kraških dolinah tekli studenci. Zato je skoraj povsod nemogoče zajeti primerne zdrave studence, ki bi polnili rezervoarje. Treba je seči po vodi, ki teče globoko v dolinah in jo s črpalkami dvigniti v višino. Tako je bil zamišljen tudi veliki belokranjski vodovod, ki naj bi oskrboval vso planoto Suhe krajine in preskrbel zdravo pitno vodo 80 vaset in 13.000 prebivalcem. Leta 1937 so začeli graditi zajetje v Globočnem ob velikanskem navdušenju vsega prebivalstva Suhe krajine, kateremu se je s tem izpolnila prošnja, ki jo je ponavljalo že polnih 40 let. Danes že teče zdrava in prečiščena voda, ki jo ženejo električne črpalke, 200 m visoko na planoto v Ambursu in sosednjih vaseh. Vodovod, ki mu črpajo vodo prav tako električne črpalke, je bil zgrajen v Starem trgu ob Kolpi. Znatno pa so bili razširjeni in povečani mnogi drugi vodovodi na Dolenjskem. Tam pa, kjer ni bilo mogoče graditi vodovodov zaradi pomanjkanja vode, je pokojni

Dr. M. Natlačen kot človek in prijatelj preprostega kmeta

Ena lastnost me je pri pokojnem dr. M. Natlačenem vedno presenečala. Poznal je našo zemljo tako dobro, kot malokdo, in osebno poznal toliko ljudi, kakor nabrž njihče drugi.

Dobro se spominjam, bilo je na Dolenjskem, daleč od Ljubljane. Vozili smo se k blagoslovitvi nove šole. Pa me je vzel na piko. »No, kako se pa pravi vasi, v katero bomo zdaj prišli?« — »To pa res ne vem.« — »Saj ste vendar študirali, domačo zemljo bi vendar morali dobro poznati.« — »Sem, sem, toda tako podrobnega znanja, tudi če bi ga imel, ne bi mogel obdržati, saj to nimam ekoraj nikdar opravkov.«

Pa ni obvelalo. Po vrsti mi je našteval vasi, ki naj bi se prišle, pa so bile tako neznatna naselja, da si jih niti ne bi zapomnil nisem, ko smo jih minili. Dr. Natlačen pa je pripovedoval podrobnosti: »Vidite, v tej vasi živi še zdaj kmet, ki je hodil že deželni odbor priganjat, naj zgradijo vodovod in je nehal šele tedaj, ko je mesto vodovoda bila zgrajena vsaj kapnica. Tam, v drugi vasi pa je gostilna, v kateri znajo skuhati najboljši žganec.«

Vprašal sem: »Kako to, da to veste še danes, po tolikih letih?« — »Kaj niste kot dijak nikdar hodili po deželi in ogledovali kraje in ljudi? To mora vendar opraviti vsak dijak, brez tega mu šolski zemljevid ne pove ničesar! Jaz na primer sem vse počitnice porabil za to, da sem delal izlete, pa ne v tem smislu, kakor razume današnja mladina, ki kaj rada leta vedno samo na isti kraj, ki se ji je najbolj priljubil. Križem prek sem v dijaških letih prehodil vso našo domovino in lahko rečem, da je le malo krajev, če so še tako neznatni, da jih že tedaj nisem videl. Od takrat so mi ostali v spominu in zato tem lažje razsodim, če so in koliko so napredovali.«

Zmajal sem z glavo in osramočen pripomnil, da je danes le malo dijakov, ki bi še delali tako in da tudi jaz sam nekaterih delov domače zemlje še nisem videl, kaj šele, da bi jih poznal. Pa je zagodrnjal, zdi se mi: »Oh, kakšna je ta mladina!«

Pa smo prišli v kraj, kamor smo bili namenjeni. In epet sem zija. Vseposvoda je pozdravljali znanca, prijatelja. Starega kmečkega očanca je ustavil: »No, kaj pa vaš sin? Ali vam kaj piše?« Kaj vem, odkod ga je poznal! Videl sem le, da mu je mož ves vesel začel pripovedovati in da se poznata. Ljudje so povsod poznali njegovo dobro srčnost in ekromnost. Kako rad je zaval po opravljenem poslu v kmečko hišo, se porazgovoril s kmetovalci o njihovih težavah in vedno rekel tudi modro besedo, pa naj bi bilo govora o delu na polju, gozdu ali hlevu. Včasih bi človek mislil, da prihaja kar naravnost s kmečkega gospodarstva. Nekoč sem mu to oponesel, pa me je hitro zafknil: »Se vam že vidi, da v mladih letih najbrž niste imeli vil in grabelj, kaj šele kose v rokah. Jaz pa sem opravljal vsa poljska dela in se razumem nanje. Celo rigolal sem, pa kar vprašajte tu vinogradnika, kako težak posel je to. Sicer sem pa ponosen, da sem sin kmečke hiše!«

Posebno je bolelo pokojnika, če je videl, da se v kakšnem kraju preveč širi alkoholizem. Prav na Dolenjskem ga je ta razvada, ki je bila marsikaj tudi posledica skromnih socialnih razmer, silno bolela. Pred leti so obrodile na Dolenjskem in v Beli krajini silive tako bogato, kakor že desetletja ne. Ko je ogledoval ob cesti šibice se drevje, je kar zdihoval. »Joj, preveč je tega blagoslova, saj ga ljudje ne bodo znali, niti mogli pametno porabiti. Spet bodo kuhali žganje in ko jim bo spomlad zmanjkovalo vsega drugega, bo žganje za zajtrk in malico, ne samo odraslim, ampak tudi otrokom.« Ko je prišel v sedež okrajnega načelnika, je bilo prvo, da je dal takoj poklicati kmetijskega referenta in mu posebej naročil, naj stori vse, da bodo ljudje čim več sadja posušili ali kako drugače spravili, samo da ne bo šlo preveč pridelka po nepotrebnem v žganje. Isto je naročil županom, jim dajal svete in tudi obljubil takojšnje podpore, da bi se še v naglici dale zgraditi in popraviti sušilnice sadja.

Posebno naklonjenost in razumevanje pa je pokojni dr. Natlačen vedno z izredno prisrčnostjo pokazal družinam z mnogimi otroki. Sam je imel številno družino in zato razumel skrb staršev. Pa so se oglašali očetje, včasih s pismi, včasih pa so se prišli posebno priporočiti že kar po nekaj mesecev v naprej, če bi morda hotel priti za botra desetemu, dvajsetemu ali štirinajstemu otroku.

Pokojni dr. M. Natlačen botra je 13. otroku Mame Jagodičeve.

dr. M. Natlačen redno podpiral graditev higien-sko neoporečnih kapnic, ki so malim naseljem za vedno oskrbela zdravo pitno vodo. Koliko ljudskih praznikov je doživel sam, ko je prišel na odprte kapnice, okrog katere se je zbrala vsa vas, presrečna in hvalečna za zdravo vodo. — Tudi Bela Krajina je trpela zaradi pomanjkanja vode. Zanj se je začel graditi veliki belokranjski vodovod, ki bo prav tako velikemu delu prebivalstva oskrbel zdravo pitno vodo.

Ker je bila Dolenjska pretežno kmetijska, poleg tega pa po zemljepisnih razmerah tako raznolika, je prav na Dolenjskem in v Beli krajini bilo še vse polno vprašanj, ki bi vsa mogla v znatni meri, če bi bila rešena, povzdigniti naše kmetijstvo. Tudi tu je pokojni dr. Natlačen začel pri temelju. Zavedal se je, da je prvo, kar potrebuje naš kmet, izobrazba, in je ustanočil toliko kmetijskih in gospodinskih šol, kolikor jih je bilo potrebnih. Dolenjskemu kmetijstvu je dalje pomagal s pomočjo pri zadružništvu, ki je za našega malega kmeta gotovo edina pot do gospodarskega napredka celih krajev in podeželja. Osnova umnega kmečkega gospodarstva za malega kmeta, ki nima sredstev, da bi kupoval velike količine umetnih gnojil, je dobro gospodarstvo z gnojem. Tega brez ureditve gnojlišč ni. Prav tu je pokojni podpiral vsa stremjenja in omogočil, da so bili iz javnih sredstev podprti premnogi kmetovalci, ki so bili pripravljeni zboljšati gospodarjenje z gnojem.

Glavna težava našega kmečkega prebivalstva pa je bilo od nekdaj pomanjkanje plodne zemlje. Kraška tla na Notranjskem in Dolenjskem so skopa. Kraška polja trpe pod povodnjami, ki marsikaj uničijo kmetu vse, kar je položil vanje. Zboljšanje zemlje in regulacije kraških izvirov kakor tudi hudournikov, so bile glavna naloga uprave, ki jo je vodil dr. Natlačen. Na Notranjskem so bile izvedene obsežne regulacije s čiščenjem požiralnikov na Planinskem in Logaškem polju. Pripravljati se je začela obsežna melioracija Cerkniškega jezera. Na Dolenjskem so bile pomembne regulacije v Ribniški dolini, v Struški in Dobropoljski kotlini. »Rešujmo kmetu, ki je jedro naroda, njegovo zemljo!« je bilo geslo pokojnega dr. Natlačenega.

Kdo bi mogel pravično orisati pokojnikove zasluge za vsesplošni napredek pokrajine. Koliko šol je dobilo nove domove, koliko zdravstvenih ustanov, ki naj bi služile najsiromnejšim, je odprlo vrata s podporami, ki jih je pokojni dodelil iz javnih sredstev. Kako prisrčno se je zavzel za ureditev bolnišnic, ki so bile pred leti prav gotovo najbolj žalostno poglavje našega zdravstvenega skrbstva. Dejstvo je, da so postale bolnišnice, podrejene njegovi upravi, neprimerno

Prijatelj je bil tudi mladini

Na drevesu slovenske kulture menda ni veje, niti veje, za katero ne bi skrbel naš pokojni bivši ban kot skrben vrtnar. Njegovo očetovsko naklonjenost so čutili vsi, ki so delali vsak na svojem področju za splošno lepoto, umetnost, znanost, ljudske prosvete, dobrotelost, gospodarstva, mladinske vzgoje. Kdo bi naštel vse vidne sledove, velike in male spomenike njegovega plodnega dela! Na kulturnih poljih slovenskega naroda je bil sejalca, orač, vrtnar.

V obilici skrbi in resnega dela je našel časa tudi za nas mlade, ki smo iskali pri njem navzeta in podpore za biveše dijaške in fontovske organizacije.

Kako vesel je bil fantov, ko so se vračali z mednarodnih tekm s slavo ovenčani! S kakšnim veseljem jim je govoril, ne toliko o slavi, ki je hvale vredna, ker velja skupnosti, pač pa o novih in važnejših nalogah: o pripravi mladih fantov na življenjske naloge, kjer naj bi bil vsak v svoji vasi, pri svojem koščku zemlje mož na mestu.

V časih njegovega predsedstva so začeli pri fantovskih večerih proučevati socialna vprašanja, da bi bilo nekoč več smisla za pravičnost in za-

Vedno je s ponosom prevzel pokojnik to častno opravilo in vedno tudi poudarjal: »Če kdo, tedaj zasluži tako družine javno priznanje in podporo!« Prav daleč iz Ljubljane je obhajal h krstom in dobro se spominjam »najtežjega«. Bilo je nad Cerknico. Obiljubljen je, da bo prišel botrovat in držal besedo. Pa mu je družina, ki jo je že dobro poznal, pripravila posebno presenečenje. Mati je rodila dvojčka, 11. in 12. otroka. Prvi je bil fantek, drugi punčka. Zupniku se je zdelo potrebno, da opravi obred malo bolj slovesno, malo bolj na dolgo. Dr. Natlačen je držal ob krstnem kamnu na rokah oba otroka in najprej je bil opravljen krstni obred za enega, nato za drugega. Dolgo je trajalo in videl sem, da so mu stopile potne kaplje na čelo. Težko je bilo namreč držati toliko časa obe roki z otročičema iztegnjeni. Po končanem opravilu ga je nekdo podražil: »Danes ste pa precej težko držali oba otroka pri krstu, posebno ker je župnik tako vlek!« — »Res, ni bilo lahko, no, pa je že minilo. Skrbil me le, če me ne bo kakšna mati presenetila s — trojčki. Potem res ne vem, kaj bi napravil.«

Tako se je pletla prisrčna vez spoštovanja in prijateljstva med dr. Natlačenom in našim podeželjem. Ljudje so ga povsod ljubili in cenili. Njegova ekromnost, ki jo je pokazal vedno, kadar koli je imel opravka z ljudmi, mu je ustvarila nešteto zvestih prijateljev. Ni jih nikdar pozabil, kakor tudi tisoči in tisoči tistih, ki danes žalujejo za njim, nikdar ne bodo pozabili njega.

Pogreb dr. M. Natlačenega

V petek, dne 16. oktobra, je od 7 dalje truplo pokojnika položeno na katafalk v stolnici. Ob 10 bo slovesna pogrebna sv. maša, ki jo opravi prevzr. knezoškof g. dr. Gregorij Rožman.

Truplo ostane v stolnici do 3 popoldne. Pogreb bo pri Sv. Križu z Zal ob 4 popoldne.

Pevcem glasbenega društva »Ljubljane«

Člani glasbenega društva »Ljubljane« se zbe-ro danes, v petek ob tri četrt na štiri na Zalab, da se poslovijo od svojega častnega člana dr. Marka Natlačenega. — Predsednik.

V počaščenje spomina dr. Marka Natlačenega

so darovali: Glavni urednik »Slovenca« g. Ruda Jurčec 300 lir in urednik g. Franc Kremžar 100 lir Vincencijevi konferenci v Mostah; neimenovani z Ježice 250 lir za Elizabeto in 250 lir za Vincencijevo konferenco pri Sv. Petru v Ljubljani.

V isti namen so darovali Karitativni zvezi v Ljubljani: ravnatelj Alojzij Kocmur lir 300. Osrednja vinarska zadruga lir 1000. I. Delavsko konzumno društvo lir 1000. Zadruga klet lir 1000. Plemenitim darovalcem Bog povrni!

boljše, lepše in bile primernejše opremljene, kakor pa osrednji drž. zavodi, nad katerimi njegova uprava ni imela vpliva. Velika je bila delavnost, da se rešijo nešteta prometna vprašanja. Z vsa skrbjo in z največjim zanimanjem je zasledoval ureditev in modernizacijo cest in jo podpiral prav povsod, kjer so zahtevale razmere. Revne občine so nešteto krat prošile za pomoč za ureditev svojih občinskih cest in jo tudi dobile. Koliko klancev, nerodnih ovinkov je bilo odpravljenih, koliko novih mostov zgrajenih!

Če gledamo danes ob njegovem grobu nazaj na njegovo tako plodonosno javno delavnost, mu moramo priznati, da je v ljubezni do svojega naroda in njegovega napredka s spretno roko vodil vso javno delavnost v korist splošnosti. Nehote si je tako postavil v nešteti krajih, mestih in najmanjših naseljih znamenja, ki bodo prebivalce še dolga leta spominjala na njegovo delavnost; znamenja, ki bodo opozarjala vse, naj se ga spominjajo s hvalečnostjo. Povsod mu bo ostal svetel spomin, da je nesebično delal za ljudstvo. Trpel z njim in tudi padel zanj.

Gospodarstvo

Prepoved prodaje predmetov usnjene qanterije od 1. januarja dalje. Ministrstvo za korporacije je izdalo okrožnico z dne 12. okt. letos, po kateri je dovoljena do 31. decembra letos prodaja naslednjih predmetov: kovčki, torbice, karoserije, tapete, pohištveni predmeti iz usnja. Nadalje je še v veljavi prepoved izdelovanja iz usnja naslednjih predmetov: kovčki, torbe za klobuke, potne torbice, ženske torbice, sedeži, stoli, naslanjači, zglavja in pohištveni predmeti iz usnja. Vsi ti predmeti se ne bodo smeli prodajati od 1. januarja dalje. Zaloge vseh teh predmetov z dnem 31. decembra bodo na razpolago ministrstvu za korporacije. Glede porabe usnja za izvozne predmete veljajo prejšnja navodila.

Zvišanja glavne industrijskih družb v Italiji. Med važnejšimi industrijskimi družbami, ki so zadnje čase zvišala v Italiji glavnic, navajamo naslednje: Montecatini od 1.600 na 2.000 milj. lir, Edison od 1.200 na 1.500, Ilva od 1.200 na 1.500, Terni od 1.200 na 1.500, Cielci od 700 na 800, Meridionali od 712 na 715, Italia od 550 na 560, Breda od 200 na 250, Fibre Tessili od 175 na 275, Emiliani od 91 na 156, Pirelli od 36 na 48 in Val Ticino od 36 na 40 milj. lir.

Dva nova tehnična korporativna odbora sta bila osnovana. Prvi je odbor za hiše, drugi pa je odbor za živinorejo.

Nemčija porabi dnevno 250.000 ton premo-ga v zimski dobi, piše berlinski dopisnik »Piccola«.

Nova ureditev bankarstva v Srbiji. Že lansketo leto je izšla v Srbiji posebna uredba o ureditvi bankarskega posla, katera se sedaj izvaja. Koncentracija bank je na osnovi navedene uredbe zelo napredovala. Dosedaj je bilo 15 belgrajskih in 59 lokalnih bankam odrečeno dovoljenje za poslovanje. Od tega je stopilo v likvidacijo 9 belgrajskih bank in 34 pokrajinskih bank. Ostalih šestim belgrajskim in 25 lokalnim bankam je bilo priporočeno fuzionirati se z obstoječimi in dovoljenje imajočimi zavodi; če tozadavna pogajanja ne bodo uspela, bodo likvidirane tudi te banke. Tudi mnoge banke, ki ne delajo, bodo likvidirale. V Belgradu samem je položaj naslednji: od 51 delniških bank sta dve v likvidaciji, 6 jih je pod zaščito. Od zagrebških in ljubljanskih velebank jih dela v Belgradu 6. Judovske banke so bile likvidirane tri, 8 jih ni dobilo novega dovoljenja, dvema pa je bila priporočena fuzija z drugimi denarnimi zavodi. Koncentracija v srbskem bankarstvu je torej v teku.

Miklova Zala

SPISAL DR. J. SKET

RISAL E. GODEC

512

Vsi so se neizrečno veselili Zaline rešitve in blagrovani njen prihod. Le Almira se je tresla strahu in groze pred njo. V kot se je potuhnila. Tam je slonela pozabljen in uničen, zakrivajoč si oči, da ne vidi svoje zmagovalke. Pričakovala je obtožbo svojih strašnih pregreh.

513

Vesela novica o Zalikini rešitvi se je hitro raznesla daleč naokrog. Od vseh krajev je prihrula velika množica ljudstva gledat došlo Zaliko. Tudi od cerkve sv. Jakoba so prišli k Serajniku. Pred vso to ogromno množico kmetov pa so potem pod milim nebom sodili izdajalko — Almiro.

514

Zala in Davorin sta dokazala grešno izdajstvo Almire ter vnebovpijoče dejanje njenega očeta, tujca Tresoglava, ki je našel smrt, kakor jo je zaslužil. Na dan je prišlo vse njuno početje: ponočna pot na Gradišče ter njuno shajanje pod Rožico. Dolgo je Almira tajila, pa so ji dokazali vse s ključi, ki so jih našli pri mrtvem Tresoglavu.

Riž in paradižniki na Ogrskem

Na Ogrskem so se v poslednjih letih z vso vnemo posvetili pridelovanju riža. Po nedavnem tozadevnem poročilu se bavi s pridelovanjem riža 70 posestnikov. Od teh jih oddaja 14 svoj pridelek neki napol državni trgovski družbi z žitom, 35 pridelovalcev je sklenilo svojo posebno družbo za pridelovanje riža, ostalih 21 je pa pod nadzorstvom tozadevne državne ustanove. Pravijo, da se bo pridelovanje riža še znatno povečalo, zlasti v kotlini ob reki Tisi. Zgrajenih

je že precej vodnih naprav za namakanje riževih nasadov in tako bo na tisoče katastrskih orolov neplodovite pustinske zemlje spremenjenih v rodovitna tla. Drugi deli stepe bodo z jezovi z vodo preskrbljeni. Ogrski poljedelci se z velikim zanimanjem posvečajo tej novi panogi obdelovanja zemlje, kjer bodo pridelali mnogo riža in še drugega žita.

Toda pridelovanje riža prav za prav ni novost za Ogrsko, saj so že pred več kot 50 leti to poskušali in sicer v Bački. Omrežje raznih prekopov in številni jarki v Bački so omogočali pridelovanje riža tudi na nižje ležečih njivah, in leta 1910 je bilo z rižem posejanih že 1110 orolov zemlje. Kasneje se je to pridelovanje usta-

nilo, a v novejšem času je spet oživel.

V poslednjih letih je na Ogrskem jako napredovalo pridelovanje in konzerviranje paradižnikov. Zato je paradižnik poglavito blago ogrskega konzerviranja sadežev. Tudi letos se bo število paradižnikov konzerviranih povečalo in sicer na 800.000 stotov.

Da dobijo paradižnike čim bolj sveže v pridelovanje, jih tvornice plačujejo po čim višjih cenah. Ker spadajo paradižniki k sadežem, ki imajo mnogo vitamina C, se v tvornicah trudijo, da se ta vitamin ohrani tudi v konzervah. Največ izdelujejo paradižnikove mezge. V nekaterih tvornicah so uvedli nov način pridelovanja, da bi se meza delj časa ohranila v tekočem stanju.

Pri konzerviranju uporabljajo nekakšen sirup, ki pomaga, da se ohrani meza kot maža za na kruh. V neki drugi tvornici pa proučavajo nove vrste konzerviranja in sicer izdelujejo paradižnikovo moko. Za domačo uporabo pripravljajo tudi paradižnike v kozareh. Drugod pa prireajo mešanico iz paradižnikov in paprike, s čimer se vsebina vitamina C še posebno poveča.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30, in 18.15

Monumentalni filmski delo po romanu Tomaža Grosslaja:

Marco Visconti — knez Marko

Odlomki iz talinske knjižnice o srednjem veku, iz dobe, ki nam privede do današnjosti in vprašanja. V glavni vlogi: Carlo Ninchi, Mariella Lotti, Roberto Villa in drugi.

KINO SLOGA — TEL. 27-30

Zgodovinski film o ne rečni paricij-kij hčeri, ki jo je lastni oče poslal na morišče. Ljubzen in intrige kima pred 500 leti.

Beatrice Cenci

Odlomki iz lepe Carole Höhn. V ostalih vlogah Enzo Fiermonte, Giallo Donadio, Osvaldo Valentini

KINO MATICA — TEL. 22-43

Ljubljana pu-tolovščina slavnega igralca in tajna ljubzen ene najljubših aristokratij tedanje dobe

KEAN

po A. Dumasovem dramskem delu. Rossano Brazzi, Germana Paolieri, Mariella Lotti

KINO UNION — TEL. 22-21

Tolažba

Glej, Janez, kako je dobro, da sva tako hitela! Zamudila sva samo eno minuto.

O čudežu Osram žarnice

Del prodigio della Lampada Osram

Il filamento a doppia spirale delle OSRAM-D è trafilato con la tolleranza di mm. 5/10.000, precisione molto elevata e in nessun altro campo richiesta all'industria dell'illuminazione ottica per la fabbricazione di lenti di altissima qualità.

Tale esatta lavorazione garantisce la perfetta economia di funzionamento delle lampade OSRAM. Perciò si ottiene con le:

LAMPAD E OSRAM-D molta luce e poco consumo

Dvojna vijajnica OSRAM-D žarnice se izdeluje v debelini 5/10.000 mm. preciznost, ki se zahteva le še v optični industriji pri izdelovanju visokokvalitetnih leč.

Ta točna obdelava je porok za ekonomičnost OSRAM žarnic.

Zato dosežemo z

OSRAM-D ŽARNICO
mного svetlobe in majhno porabo

C 4

GREŠITE MNOGO
Če ne čitate redno
SLOVENCA

Dne 13. t. m. je umrla v 83. letu svojega plodonosnega življenja, stalno pripravljena na obračun s svojim Stvarnikom, naša preljuba, najboljša mati, stara mati, prababica, tašča in teta, gospa

Frančiška Jakše roj. Vdovič

posestnica in gostilničarka v Robu

Pokopali smo jo danes na farnem pokopališču v Robu. — Maša zadušnica bo v torek, 20. okt. ob 8 v cerkvi Marijinega oznanenja

Rob — Ljubljana, 15. oktobra 1942.

Zalujoče rodbine:

Jakše, Štrukelj, Dornik, Cimperman, Peterlin in Likar.

Dotrpela je v visoki starosti 89 let, v sredo, dne 14. oktobra 1942, naša ljuba zlata mama, stara mama, sestra in teta, gospa

Jera Cerar roj. Rozman

posestnica

Pogreb blagopokojske bo v petek, dne 16. oktobra ob 9 dopoldne izpred hiše zalosti, na Peržanu št. 6, na pokopališču v Dravljah, Svete maše zadušnice za pokojno bodo brane v cerkvi na Glincih.

Prosimo tihega sožalja!

Peržan, Ljubljana, Ježica, št. Vid nad Ljubljano.

Zalujoče družine: Cerarjeve, Železnikova in Rozmanova

A. Fogazzaro: 13

Palača ob jezeru

»Od tu je ni videti. Morda pa so razsvetljena okna gospe Marine.«

»Niti malo ne. Res so tudi njena okna razsvetljena, a nocoj je luč tudi v knjižnici. Kaj mislite, da ne vem? Saj sem bil še pred par dnevi tam, ko sem vložil nekaj šip.«

»Menda ima goste, je pristavil tretji. Da, nek mladenič je prišel iz Milana. Kuhar je včeraj pripovedoval Francki. Bržkone se nekaj plete z gospo Marino.«

»Lahko bo zadovoljen, kdor jo bo dobil. Lepo igračko bo imela, je izjavila ženska. Ivanke je pripovedovala župnikovi gospodinji, da sta se tudi danes skregala s starcem. Stari ji je zagnal knjigo skozi okno in ona je napravila cel trušč. Ivanke drži seveda z gospodarjem; pa saj sta oba prismojena. Če bi bila možki, bi je ne hotela že zaradi njenega imena ne. Ima ime čarovnice, Zlasenca!«

»Prav ima ta ženska, je tiho dejal Steinegge. Ime čarovnice ima! Kako zabavno je vse to.«

»Saj ji ni ime Zlasenca ampak Crusnelli.«

»Zlasenca!«

»Crusnelli!«

»Zlasenca!«

Razgrevali so se in kričali vsi skupaj. Pojdivali je dejal Silla.

Dvignila sta se in krenila proti domu. Ko sta dospela v bližino Palače, kjer je bilo tako temno, da se je Steinegge kesal, da ni vzel s seboj svetilke, sta nenadoma začula

mehke glasove glasovirja. Noč je hipoma postala svetla. Ni bilo sicer videti ničesar, a v teh glasovih se je čutila bližina gora in se je slišal šum vode. V tej samoti je bil nčinek glasbe nepopisen poln skrivnostnosti. Morda je ta klavir bil star in izrabljen; v mestu bi njegov glas posebnost čez dan bil neprijeten. Tukaj, v tej samoti, pa je njegov ubit in tožek glas toliko povedal. Zdel se je utrujen, oslabljen, pod vplivom preveč gorečih čustev. Napev, poln strastne vznemetenosti, je bil združen z lahno in božajočo spremljavo.

»Donna Marina.«

»Kakšna glasba je to?« je zašepetal Silla.

»Hm!« je odvrnil Steinegge. »Zdi se Don Juan. Ali je ne poznate? Igra skoraj vedno ob tem času.«

V knjižnici ni bilo več luči.

»Gospod grof se zdaj jezi,« je pripomnil Steinegge.

»Čemu neki?«

»Ker ne mara glasbe. Ona tam mu pa nalašč nagaja.«

Silla je nekaj časa molčal.

»Kako krasno igra!« je čez nekaj časa dejal Silla.

»Igra kakor zli duh, ki ima ljubzenski napoj,« je izjavil Steinegge. »Svetujem vam, gospod, da ne verujete njeni glasbi.«

VI.

Donna Marina Crusnelli gospej Juliji De Bella.

... 26. avgusta 1864.

»Nad vse ljubka obleka! A kako ti je vendar prišla misel na spominčice? Ne pozabi me,

na desno, ne pozabi me, na levo; ne pozabite name, gospodje in gospe! Morda je ena padla na epoletu predragega D... — druga se je morda vnela ob rdečih laseh grofa B... — tretjo je morda pobral dolgi otrok hišne gospodinje in jo hrani v latinski slovnici. Kaj, če ni ostala nobena za Tvojega moža! Videla boš, kaka bom jaz, ko bom priredila plesni večer.

Pošlji mi stekleničko tistega sredstva za pomirjenje živcev. Moji živci so razglašeni kakor strune samostanskega klavirja. Polnoč je, a ne moreva spati niti jaz niti jezero tu spodaj, ki neprestano toži. »Strelec« godrnja na svoji verigi. Rada bi, da bi jo odvezala in bi skupaj odšli na jezero. Krasna misel! Brez dvoma bi strepetala, kakor tudi junaki, ki jih ob tej uri gostiš s cigaretami in čajem, če bi me videla, kako begam sama v čolnu po jezeru kakor divjakinja. Toda ne, žrtvujem Ti to muho, kakor tudi želje prelube »Strelec«. Če bi me ne zadrževalo pismo, bi tako rada šla ven.

Povej mi, zakaj se striževno črnilo nikoli ne posuši? Povej mi, zakaj pride v septembru semkaj sestrična, grofica Poska Salvador s svojim sinom. Njegovo Ekscelenco Nepomučenim, ki ga kličejo za Nepa.

Da, mislila sem na to. Čemu ne? Zakaj ne bi poročila gospoda Nepa in odšla z njim daleč od tod, da bi mogla pozabiti celo ime te obsovalne ječe? Družina Salvador ima v Benetkah palačo v napol bizantinskem in napol lombardskem slogu, rjave barve, zgrajeno v vodi med dvema samotnima in smradljivima kanaloma, polnima blata in cap. Tukaj bi se dalo prebivati dva meseca poleti, a ne v družbi stare

grofice, ki ni drugega kakor velika raztrgana vreča zdrobljenih in stolčenih čenč. Nepa še ne poznam. Videla sem ga samo enkrat v Milanu. Zdi se poln samozadovoljstva, govori mehko in nežno, tako da se mi je zdelo, da je narejen iz smetane. Pripovedovali so mi, da je zelo izobražen, posebno v političnem gospodarstvu. Medtem ko čaka na osvoboditev Benetk, želi, da bi bil izvoljen za poslanca tam, kjer ima obširna riževa polja. Grofica, o kateri je stric govoril z grozo, je naznanila svoj obisk v dveh pismih. Eno od teh je bilo naslovljeno na strica, drugo name, polno nenavadne ljubeznivosti.

Druga novica: tu v Palači imamo črnega princa. Pripovedovala Ti bom o njem. Morda se bom ob tem pripovedovanju pobotala s spancem in se bo ustavilo moje pero, ki kar brez prestanka divja naprej.

Črn je predvsem zelo, razen morda na komolcih sukničja. Princ pa ni, na noben način ne. Je preprost meščanski človek, vsaj po videzu. Imenujem ga črni princ zaradi njegovega vedenja. Ves zaprt je in skrivnosten.

Imenujem pa ga tako tudi zaradi legende. Res je tukaj zraven tudi legenda! Povedala sem ti že, da mi je stric velikodušno dodelil kot paža vrtnarjevega sina, navijanega dečka trinajstih let. Nekoliko mi je pripovedoval on, nekoliko eobarica, nekoliko zidovje, kajti vsepovsod se sliši šepetanje o njem. Baje je sin nekdanje stričeve ljubice, ki je umrla pred leti v Milanu v skrajni revščini. Povabili so ga sem, da bi polagoma pripravili zakon v družini.